

**CL. V. Ioannis Wamesii, I. C. Celeberrimi, In Academia
Lovaniensi Antecessoris Primarii, Responsorum Sive
Consiliorum De Iure Pontificio Tomus ...**

Wamesius, Johannes

[S.l.], 1643

De officio iudicis Ordinarij. Consilium XLIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98691](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98691)

De officio iudicis Ordinarij.

S V M M A R I V M.

Foraneus Officialis quis sit.

1. Intellect. Clement. Etsi principalis, Descrip.
2. Officiales plures habere potest Episcopus.
3. Foraneus Officialis quis sit.

CONSILIUM XLIII.

IN TOLERABILIS est error, in quo ver-
satur Advocatus Augustini Wevers mariti
Anna Schuermans, * dum pro applicanda,
& ad usum partis sue accomodanda Cle-
mentina constitutione, Clem. Etsi principalis, de rescrip.
de non delegandis causis ad Sedem Apostolicam devolutis
Episcoporum Officialibus foraneis, audentius allegat Ve-
nerabilem D. Officialem Reverendissimi Episcopi
Leodiensis, in Brabantia constitutum, non esse prin-
cipalem, sed foraneum Officialem; cum ex usu &
observatione constet de contrario. * Potest enim
Episcopus plures habere officiales æque principa-
les, docet in d. Clement. Etsi principalis, & Romana de
off. ordm. lib. 6. & singulis his causis Apostolicæ
committi possunt. * Foraneum autem non esse
præfatum D. Officialem per Brabantiam constitu-
tum, ex duobus manifestissimum sit, primum ex
eo, quod non certo alicui loco, sed toti provincie,
hoc est per totam Brabantiam sit constitutus; &
fines non multo angustiores habeat, quam Officia-
lis Leodij constitutus: cum foraneus sit, qui certo
dumtaxat alicui loco in Diocesi est deputatus; &
nunc ex moribus ac observatione magis ad dese-
rendum delicta, causasque subitaneas audiendas,
quam terminandas plerumque constituitur. Se-
cundo ex eo, quod à præfato D. Officiali Leodien-
si Lovanii in Brabantia residenti non appelletur
vel ad Episcopum, vel ad ejus Officialem Leodij
residentem, uti ex usu indubitatissimum est: à fo-
raneo autem Officiali appellare liceat vel ad Epi-
scopum, vel ad ejus Officialem principalem, d. c.
Romana. Steph. Bertran. conf. 131. Ex processu vol. 8.
Deinde in præcedente instantia iudicatum est se-
cundum subdelegationem per eundem D. Officia-
lem Reverendo Domino Abbati S. Gertrudis fa-
ctam; atque etiam in hac causa, in qua Venera-
bilis Dom. Præpositus ex ejusdem Domini Offi-
cialis subdelegatione decrevit, se hujus causæ judi-
cem competentem; à quo decreto appellatum non
est, sed ulterius ad terminorum substantialium ob-
servationem processum: ita quod evidenter cen-
set, partem adversam vel calumniari, vel cavilla-
ri, & calumniando temporis lucrum captare; ut
interea ex urbe Romana rescriptum avocatorum
causæ accipiat. Existimo itaque articulos partis
adversus jurisdictionem Venerabilis Domini Præ-
positi exhibitos rejciendos esse, & ulterius in cau-
sa procedendum.

De officio iudicis ordinarij.

S V M M A R I V M.

Vicarius aut Officialis Episcopi laicum sibi
non substituit, nec per advocatum
sententiam recitat.

Conf. Wamf. Tom. 1.

De officio iudicis Ordinarij. 79

1. Matrimonialis causa ardua.
2. Matrimonialis causa per iudicem laicum ne incidenter
quidem cognosci potest.
3. Clericus contrahendo matrimonium ab amittit Cle-
ricatum.
4. Officialis Officialem constituere non potest, sed bene
singulas causas delegare.
5. Officialis substitutus principali presente nihil potest.
6. 8. Substituendi potestatem habens debet idoneum substiti-
tuere.
7. 10. Laicus non potest esse Vicarius vel officialis Episcopi.
9. Assessor iudicis an sententiam pronuntiare possit.
11. Irregularis non potest esse Ecclesiasticus iudex.
12. Consuetudo quando iurisdictionem tribuat.
13. Iurisdictionem spirituum laicus nulla præscriptione
acquiri.

CONSILIUM XLIII.

NULLITAS sententiæ in causa matri-
moniali inter Iolinam van Antwerpen
actricem Appellantem, & Ioannē Bryen-
berch Reum Appellatum lata, in con-
spicuo est & inexcusabilis. † Est enim indubita-
tum, causam matrimonialem nedum esse gravem
& arduam, cuius decisio ob id non quibulvis sed
Ecclesiasticis dumtaxat personis, c. 1. in fine De
consang. & affinit. & fere Episcopis, tantum com-
mitti debeat, c. Accedentibus De excess. Prælat. sicut
ex stilo Romanæ Curie Episcopis tantum com-
mittitur, Specul. tit. de rescriptis in præf. vers. nunc ad
instructionem. Panor. in c. Causam de off. iud. deleg.
Maria. Socin. in c. Ad hac n. 1. Vt lite non contest. ven-
tim etiam merè specialem esse, Clem. Dispendiosam
De iud. & ibi Glos. in V. Matrimonys: * ita quod
laicus de illa, cum non de facto, sed de vinculo ju-
ris queritur, an sit & teneat matrimonium, nullatenus
cognoscere possit; & ne incidenter quidem, c.
Lator. c. Causam que, Qui filij sui legit. c. Tuam. De
ord. cognit. Bart. in l. 2. nu. 4. De iurisdiction. omni. iud.
Quibus consequens est, nec laico alicui huiusmodi
causæ spiritualis definitionem committi seu dele-
gari posse, quia illius laicus prorsus incapax est, c.
Decernimus & ibi Glos. de iudic. & sic iudicando, ju-
dicatum nullum facit, non magis quam quod ju-
dicatur ab eo, qui iurisdictionem aut notionem
non habet, l. 4. §. condemnatum de re iudic. l. 1. §.
fin. Ad 5. C. Tertull. cum major nullitatis species
esse non possit, quam quæ exurgit ex iurisdictionis
incompetentia, l. 1. & ibi Bal. ad rubr. C. Si à non
compet. iud. Et quamvis causæ civiles etiam Cle-
ricorum committi possint laicis; spirituales tamen
& criminales non possunt, d. Glos. in d. c. Decernimus,
& ibi Panor. nu. 15. Dec. nu. 15. Ioan. Franc. Ripa n.
34. And. Barbat. conf. 45. Mandato & iussu nu. 8. vol. 2.
Proinde cum sententia hæc non ab Officiali Ca-
meracensi, sed à Magistro Dionysio Sgroets lata
sit (ut appellatus fatetur; licet exhibitæ sententiæ
instrumentum mentionem dicti M. Dionysij non
contineat, sed Officialis tantum) constet quoque
eundem M. Dionysium tunc fuisse virum conju-
gatum; de nullitate sententiæ dubitandum non est:
præsertim quod non constet de speciali aliqua hu-
jus causæ delegatione eidem M. Dionysio facta,
nec etiam de illius clericatura: de qua tamen si
constaret nihilo solidior esset hæc sententia, * ob
id, quod

id, quod conjugium Clericum ad laici conditionem redigat; quia contrahendo matrimonium explicat actum clericatus contrarium, & privilegijs clericatus renunciare censetur, *Ioan. And. in cap. 1. §. in ceteris De Cler. coniug. lib. 6. & in c. Diversis sal. laics. de clericis coniug.* Exceptis tantum duobus casibus, fori scilicet, ne per iudicem secularem puniri possit, & injectionis manuum violentarum, *c. 1. De cler. coniug. lib. 6.*

4 Nec ad sustinendam sententiam facit quod M. Dionysius, ut Officialis seu ut substitutus Officialis, hanc sententiam protulisse dicatur: nam in primis non exigua dubitatio est, an Officialis seu Vicarius Episcopi suo loco alium Officialem seu Vicarium substituere possit, licet possit singulas seu speciales aliquot causas idoneis personis committere, *DD. in c. Clericos. de offic. Vicarij, c. 1. eod. tit. lib. 6. Rota decis. 350. Licet Officiali, alias est 3. sub tit. De offic. Vicarij in novis: plerique id permittentibus, cum speciale ad hoc mandatum habet, Rota decis. 379. Fuit dubitatum, alias est 4. sub tit. De offic. Vicarij in novis: prout in mandato Officialis Cameracensis aperte continetur potestas substituendi alium Officialem: huiusmodi tamen mandatum seu potestas duplicem ex iure restrictionem habet.*

5 Primo ut, scilicet huius substitutionis usus aut effectus nullus sit, nisi absente, hoc est, foras profecto Officiali principali, prout etiam habet statutum Curiae Cameracensis per appellatum exhibitum, secundum cuius tenorem hae substitutio accipienda est, *arg. l. Quero §. inter locatorem. ff. Locati. praesumpt. vicem alicuius &c.* Qui enim ex necessitate aliquid facit, aut ad executionem alicuius rei seu causae praecedentis, secundum necessitatis & praecedentis rei fines ac limites id facere censetur, *Hippol. De Marsil. in l. Statu liber nu. 8. De quest. Ioan. Alciat. De reg. 2. cap. 24. ut regulariter servatur in omnibus officijs eorum, qui vicem alicuius iudicis vel Officialis obtinent, Gloss. in l. Suggestente C. de off. eam qui.* Iam vero non constat, Dominum Officialem Cameracensem absentem fuisse tunc, cum hae sententia ferretur: cum alioqui huiusmodi substitutio ex usu ferè pertineat & restringatur ad decisionem causarum, quae fieri solet de plano, iudice pro tribunali sedente; non etiam ut virtute huiusmodi generalis commissionis liceat substituto causas viâ ordinariâ, & per formalem processum peractas, sine alia speciali commissione, arripere & terminare: quod satis indicant exempla sententiarum, quae appellatus exhibuit; in quibus semper exprimitur nomen & cognomen Advocati, cui causa specialiter committitur fuerunt. † Secundo

6 ut virtute huius potestatis non possit Dominus Officialis nisi idoneas personas, & huiusmodi jurisdictionis, notionis, & cognitionis capaces substituere; quia in concessione generali, non veniunt illicita, *l. Quod servus de acq. posses. l. Si pater de his que in fraud. cred. l. Si procurator de condit. indeb. nec ea quae in specie verolimititer non fuissent comprehensa; l. Obligatione generali de pignoris.*

7 Iam vero indubitatum est, quod laicus non possit esse Vicarius vel Officialis Episcopi in spiritualibus, *Panorm. in d. c. Decernimus nu. 13. & ibi Dec. nu. 15. Rota. d. decis. 378. multo minus Vicarij seu Officialis primarij vicarius & substitutus. Qui*

enim principalem locum obtinere nequit, propter status conditionem, personae incapacitatem, aut aliam causam, ad vicariam operam assumi non potest, nec debet, *l. Parabolani, & ibi Bald. c. De Episc. & Cler. l. 1. in fine C. de praesep. agen. in rebus sub fin. lib. 12. Surrogatus namque ejusdem juris & conditionis esse debet, cuius est ille, in cuius locum surrogatur; & talis esse debet, qui ab initio principaliter assumi potuisset, Bald. in d. l. Parabolani.*

* Vnde insurgit & clamat Baldus, in d. l. Parabolani, adversus iudices & Officiales, qui ad tempus recedentes de loco suae jurisdictionis, curiae suae Advocatos, ex iure vel statuto principalis officij incapaces, substituunt: † & adversus Assessores huiusmodi Officialium Panormitanus, in d. c. Decernimus nu. 13. dicit eos excedere, dum ore proprio sententias, quae per Officiales & Iudices Ecclesiasticos proferri deberent, ipsi proferunt. † Ut rectè ex sententia Ioannis Andreæ in c. Ioannes De Cler. coniug. dixerit Ioan. de Imola, in d. c. Ioannes nu. 18. Paulus Paris. cons. 40. Quamvis Ioannes nu. 25. vol. 4. sententias per huiusmodi laicos homines etiam non bigamos; live ut Vicarij seu Officiales principales, five ut eorum substituti seu subdelegati id faciant; esse omnino & ipso iure nullas, tamquam latas & pronunciatas à iudicibus non competentibus, *l. 1. & 2. C. Si a non compet. iud. † potissimum (quod omnem dubitationem removel) cum huiusmodi substitutus non tantum laicus, seu ad instar laici, sed praeterea etiam irregularis est, nec in d. c. Decernimus n. 15. vers. & maxime hoc procedit: quia fortè fuerit index vel executor causarum criminalium, c. Sententiam sanguinis Ne Clerici vel Monachi &c. In qua conditione dictum M. Dionysium Sgroets; tempore latae praeterea sententiae, fuisse constat ex propria ejusdem M. Dionysij testificatione: nam respondendo ad interrogatorium, quod circa octavum articulum articulorum pro parte appellatae exhibitorum, pars appellans proposuit; an ne, scilicet, idem M. Dionysius ante multos annos fuerit vir laicus & conjugatus, & quod in causis criminalibus seu sanguinis consilium dederit, sententias tulerit, & in suo Dominio de Wommerslem executioni praesens mandari fecerit; aperte confitetur huiusmodi interrogatorium verum esse: cui ea in parte quamvis soli deponenti de facto & statu suo proprio, omnino credendum est, Gloss. in c. Dudum in v. reprobare de elect.*

Quae cum ita sint, nihil facit ad sustinendam hanc sententiam, eamque adversus objectam nullitatem excusandam, allegata consuetudo Curiae Cameracensis: nam consuetudinis huiusmodi probatio, qualem jus exigit, hic non extat. * Et quamvis alias consuetudo jurisdictionem tribuat, ut praescriptio, *c. Cum contingat de foro compet.* non tamen admittenda est consuetudo, quae juri divino nimium repugnat, & Ecclesiae nimium gravamen, jurisdictionumque confusionem adfert, & potissimum quae Ecclesiasticae ac spiritualis jurisdictionis ac cognitionis translationem ad laicos invehit, *cap. 1. c. Ad audientiam c. Quanto De consuet. & ibi Panor. * Ut nec praescriptio etiam vetustissima efficere potest, ut qui incapax est actus spiritualis, ut est laicus praesertim irregularis, illius*

capax

capax efficiatur; quia repugnat juri & rationi, *Par-norm. in d. c. Quanto num. 2.* non enim bene concordat Psalterium cum Cithara, *Gloss. in d. c. Diversis sal-lacis, in V. cithara, & ibi Av. iudic. de clericis coning.*

Concludo itaque per Venerabilem Dominum Decanum hujus causæ Iudicem pronuntiandum esse, hanc sententiam esse nullam, partemque appellatam pro hac nullitate tantem, dictamque sententiam defendentem, in expensis litis condemnandam.

De officio iudicis delegati.

SUMMARIUM.

Iudex an per alium possit sententiam pronuntiare.

1. Assessor iudicis quando sententiam pronuntiare possit.
2. Redintegrationis spoli sententia est interlocutoria.
3. Sententia pronuntiatio ex consuetudine per alium, quam per iudicem fieri potest.

CONSILIVM XLV.

QUÆ per Reverendum D. Abbatem primæ instantiæ iudicem, pro Maria Beys Begina, lata est restitutionis seu redintegrationis spoli sententia, adversus Magistras Beginagij Lovaniensis de nullitatis vitio argui non potest, ex eo, quod dicta sententia pronuntiata sit per os M. Gregorij Wyssier præfati D. Abbatis Assessoris, hominis laici & conjugati, † quasi læsa seu non observata juris forma, quæ præscribit, ut iudex pro tribunali sedens ore proprio sententiam, ex scripti recitatione, non per alium pronuntiet, *l. 1. c. de sent. ex brev. recit. c. fin. de sent. & re iudic. lib. 6.* & Episcopis, propter dignitatis prærogativam, hoc concessum sit, quod per alium sententias suas pronuntiare possit, *d. c. ult.* Nam et si hoc regulariter verum sit in sententijs definitivis; in interlocutorijs tamen sententijs non obtinet, *gloss. in l. Statutus in V. proferant, & ibi Bart. & Bald. C. de sent. ex brev. recit. ** qualis cenleri debet hæc sententia redintegrationis spoli, quæ tantum provisionalis est, & ultimam causæ definitionem non continet, *d. l. Statutus in verb. ultimas definitiones, & ibi Bart. & alij*; quia per eandem partem adversæ reservatur potestas probandi, & sic ulterius in principali negotio procedendi; post quam adhuc alia expectatur sententia definitiva super causis, quas Appellantes se habere prætendunt ad privationem & rejectionem dictæ appellatæ, *Gloss. & DD. in Clem. 1. de sequest. poss. Joannes de Anania conf. 93. V. so. processuum. 10.* * Quinimod etiam si dici posset, quod sententia esset definitiva, aut quod saltem habeat vim definitivæ, nihilo magis posset in eo constitui nullitas; ob id, quod hæc pronuntiatio per organum vocis dicti Assessoris sit facta ex consensu procuratorum utriusque partis, idque ex causa debilitatis & impotentiae præfati Reverendi Domini Iudicis id mandantis: hic enim procuratorum consensus nullitatem diluit; cum hæc juris communis solemnitas non sic præscripta sit, nec tam stricte servanda, quin consuetudine aliter observari possit, ut numquam iudex ipse per se, semper verò vel ejus Notarius vel alius, eo mandante, sententiam recitare seu pronuntiare possit.

Bald. in l. 2. nu. 15. C. de sent. ex brev. recit. Phil. Francus in d. c. ult. nu. 6. Felinus in c. Super questionum nu. 7. De off. iud. deleg. Ioan. de Anania d. conf. 93. n. 3. Vnde cum consuetudo possit, poterit quoque partium litigantium consensus remittere huiusmodi juris solemnitates in ferendis sententijs præscriptas; ut sunt quod in scriptis feratur, & à iudice pro tribunali sedente ore proprio pronuntietur: ut expresso jure satis decisum est, *l. Quoties in fine, & ibi gloss. final. & Bartol. C. de privileg. schola. lib. 12. Angel. in Authentic. Nisi breves. C. de sent. ex brev. recit. Afflicus dec. 191. nu. 7.*

De majoritate & obedientia.

SUMMARIUM.

Concilij provincialis convocatio, & definitio.

1. 3. 11. Concilium provinciale quis indicat & celebret.
2. 6. Concilio provinciali qui interesse, & qui ad illud vocari debeant.
4. Abbates an ad Concilia provincialia vocari debeant.
5. Cathedralium Ecclesiarum Capitula ad Concilia provincialia vocari debent.
7. Mendicantes & exempti non debent ad Concilia vocari.
8. Concilio in provinciali quis vocem habeat.
9. Cathedralium Ecclesiarum Capitula in Concilio provinciali vocem consultivam, non decisivam habent.
10. Episcopus consilium Capituli sequi non debet in Concilio provinciali.
12. Formula concludendi Concilia provincialia.
13. Episcopi ad Concilia provincialia personaliter comparere debent.

CONSILIVM XLVI.

QUÆ RITVR, qui ad Concilium provinciale, quod Metropolitanus seu Archiepiscopus indicit, *c. si Episcopus. c. si quis Episcoporum 18. distinct.* vocari possint, & vocati ire debeant? Ad quod responderetur, omnium, qui sunt de Ecclesiastico ordine, non esse eandem rationem. * Episcopi enim Metropolitanus subjecti, quos Suffraganeos vocant, quin vocari debeant ac possint, & vocati cessante legitimo impedimento, venire debeant, nulla est dubitatio, *d. c. si quis Episcoporum Ant. de Rosell. in tract. de Concilijs artic. 5. Qui sint vocandi ad Concil. nu. 3. Henric. Bottens in tract. de Synodo Episcoporum p. 2. Nec mirum; quia Episcopi Suffraganei sunt in ea Synodo in cognoscendo ut conjudices, can. Scito. vi. q. 3. & in definiendo ut assessores, c. ult. 15. q. 8. Ant. de Butrio & Imola in c. Grave. de præben. † Vnde Metropolitanus dicitur Concilia provincialia cum suis Suffraganeis celebrare, *cap. Sicut olim de accusation. † Abbates*, quamvis generaliter cum alijs Clericis vocari possint, vocari tamen necessario non debent; nec vocati ire ad provinciale Concilium coguntur, si in diocesi alicujus Suffraganei Episcopi sunt; quia sufficit eos interesse Concilio Synodali seu Episcopali, in quo ipsi intimantur, quæ in provinciali Concilio definita sunt, *c. Episcopus non debet, 18. distinct. 6. Decernimus ead. distinct.**

Felin.